

سفارشی نویسی خیر ایجاد انگیزه آری

گفتگو با بهروز اثباتی
دبیر انتخاب کتاب سال
دفاع مقدس

◀ در اولین دوره
انتخاب بهترین کتابهای
دفاع مقدس، هیچ توجهی به
کتاب کودک نشد.

◀ شورای بخش
کودک و نوجوان از بخش
بزرگسال کاملاً مجزا است.

◀ ما کتاب برگزیده
معرفی می‌کنیم، نه نویسنده برتر.

◀ آثار کودک و نوجوان
نه تنها رشدی نداشته، بلکه کمتر
شده‌اند.

چهارمین دوره انتخاب بهترین کتاب دفاع مقدس، سوم خرداد، همزمان با سالروز فتح خرمشهر برگزار می‌شود. در این برنامه که هر دو سال یک بار، توسط بنیاد آثار دفاع مقدس در دو گروه کودکان و نوجوانان و بزرگسالان برگزار می‌شود، کلیه آثار ادبی منتشر شده مربوط به دفاع مقدس مورد بررسی و ارزیابی قرار می‌گیرد.

«بهروز اثباتی»، دبیر این انتخابات، طی گفتگویی، پاسخگوی سؤالات ما در این زمینه بوده است. به عنوان مقدمه، لطفاً درباره پیشینه انتخاب کتاب سال

دفاع مقدس، در زمینه ادبیات نوجوانان توضیح دهید؟
اصل و انگیزه این برنامه به سال ۷۰ مربوط می‌شود. در آن سال، بچه‌های دست به قلم جبهه‌ای به این نتیجه رسیدند که بنا بر نیاز کشور، باید ادبیات دفاع مقدس به شکلی مطرح شود. به این ترتیب در سال ۷۱ اولین مراسم انتخاب بهترین کتاب دفاع مقدس برگزار شد. البته چون در آن زمان بیشتر نویسندگان در حوزه ادبیات بزرگسالان فعالیت می‌کردند، ما اصلاً به فکر ادبیات کودک و نوجوان نبودیم. اما بعد از برگزاری اولین دوره، دوستان شورای مرکزی به این نتیجه رسیدند که ما یک حیطه مؤثر و فراگیری به اسم کودکان و

● مهناز باقری

ده سال از جنگ می‌گذرد. این یک واقعیت است؛ آن نسلی که در جبهه بود، امروز وارد دهه پنجاه‌زندی خود شده است و ما کم‌کم در حال خارج شدن از این فضا هستیم. ما نمی‌توانیم بگوییم که تنها رزمندگان باید به ادبیات دفاع مقدس بپردازند. باید تدبیری اندیشید که به نوعی بتوان این حس را در نسل بعدی القا کرد و در این کار می‌توانیم موفق باشیم. در کنگره شعر اصفهان که سال گذشته برگزار شد یک جوان هفتده ساله شعری را خواند که به نوعی به آثار بچه‌های خط تنه می‌زد. وقتی بررسی کردیم، متوجه شدیم که او بسیجی است و پدرش هم بسیجی بوده‌است. او این حس را به طور حتم از پدر به ارث برده و کودکیش را به عنوان کسی که چشم انتظار پدر بوده، باور داشته است. بنابراین «همت» را شناخته «خرازی» را شناخته...

امروز شاهدیم که رزمندگان ما را یا دشمن می‌زند؛ مثل شهید صیاد شیرازی، یا آنها بر اثر آسیبهای شیمیایی شهید می‌شوند؛ مثل شهید زارع. اینها به هر شکل از میان ما می‌روند؛ نسل ما هم همین‌طور. ما باید کاری کنیم که یک

معرفی می‌شود. به همین علت است که گاهی هیئت داوران مثلاً تا دو سال، هیچ کتاب برتری از بخش داستان، شعر، خاطره یا... معرفی نمی‌کنند. ما بنا را بر این گذاشتیم که یک کتاب الگو به جامعه معرفی کنیم. هدف از معرفی برترین آثار در زمینه دفاع مقدس چیست؟

معرفی ادبیات دفاع مقدس به معنای کلی، معرفی کارهای نمونه و قابل دفاع، ایجاد انگیزه برای نویسندگان نسل جدید، تقدیر از کسانی که در این زمینه کار کرده‌اند (و می‌کنند)، از مهمترین اهداف این انتخاب است.

چند اثر در جشنواره امسال مورد بررسی قرار گرفته است؟

متأسفانه برخلاف آثار بزرگسالان که نسبت به سالهای گذشته، از رشد کمی خوبی برخوردار بوده است، آثار کودکان و نوجوانان نه تنها رشدی را در برداشته، بلکه تعداد آنها کاهش یافته است.

این را به عنوان یک اهل درد و عضوی که در زمینه ادبیات دفاع مقدس کار می‌کنم، می‌گویم. من پشت این قضیه یک خطر می‌بینم. نسل بعد از ما، به عنوان مخاطب ادبیات دفاع مقدس کودک و نوجوان، در حال فراموش کردن است. این بدان معنی است که فرزندان افرادی که به جبهه رفتند و حماسه آفرینی کردند، امروز مورد غفلت قرار گرفته‌اند؛ در صورتی که وظیفه تک‌تک ماست، آنچه را پدران ایشان در حوزه دفاع مقدس آفریدند و حماسه‌هایی را که پدید آوردند، از طریق همین ادبیات به آنان منتقل کنیم. همین کم‌توجهی باعث شده است که طی دو سال گذشته، تنها حدود صد عنوان کتاب در زمینه ادبیات دفاع مقدس منتشر شود. حدود ۴۰ درصد از این کتابها داستانی و ۴۰ درصد آن‌ها در زمینه خاطره بوده و بقیه، بیشتر به شعر اختصاص داشته است.

با بررسی اشعار در دو سال اخیر، ما متوجه واقعیت تلخی شده‌ایم و آن واقعیت این است که نظام جمهوری اسلامی، همچنین شاعران و اهل قلم ما، به ادبیات کودک و نوجوان در حوزه دفاع مقدس، کمتر توجه داشته‌اند.

شاید در نگاه اول، صد عنوان کتاب در این زمینه، رقم مناسبی جلوه کند، اما من این رقم را مناسب نمی‌دانم. ما با بیست تا سی عنوان خاطره نمی‌توانیم به نسل کودک و نوجوان امروز نشان دهیم که واقعا در جبهه‌ها چه گذشت! بر خورداری از تجربه را در زمینه پدیده‌های ادبی تا چه حد مؤثر می‌دانید؟

این بستگی به نوع شاخه ادبی دارد. گاه یک نویسنده، محقق است؛ او اصلاً نیازی به تجربه کردن ندارد. فقط باید اطلاعات صحیح به او برسد تا او بتواند این اطلاعات را به شکل منطقی تحلیل کند. اما در بخشی که ما با عنوان ادبیات هنری جنگ می‌شناسیم، بدون شک این تجارب بسیار مؤثر است.

وقتی کسی «همت» را می‌خواند باید حداقل یک‌شب را با «همت» در خط گذرانده باشد. آنجاست که جوهره وجودیش تکان می‌خورد و می‌جوشد.

اما این حقیقت را نباید فراموش کنیم که امروز، بیش از

نوجوانان را فراموش کرده‌ایم. به این ترتیب، اولین دوره انتخاب آثار برتر ادبیات دفاع مقدس، ویژه نوجوانان در سال ۷۴ شکل گرفت.

در این دوره ما تمام آثار ادبیات را از آغاز جنگ تا سال ۷۲ بررسی کردیم و برترین‌های آنها در سال ۷۴ معرفی شدند. حقیقت این است که در آغاز، خود ما هم به این فضای مؤثر و مهم باور نداشتیم، اما کم‌کم اهمیت قضیه‌ما را به جایی رساند که سازمان مستقلی برای آن به وجود آوردیم؛ یعنی امروز شورای مرکزی بخش نوجوانان و جوانان از شورای مرکزی بخش بزرگسالان کاملاً مجزا است، و تمام کارها، اعم از جمع‌آوری کتابها، تدوین ملاکها، تشکیل شورای مرکزی، انجام داوری، انتخاب‌نهایی در دو بخش مجزا انجام می‌شود.

شورای مرکزی بخش نوجوانان را چه کسانی تشکیل می‌دهند؟

شورای مرکزی، همان مجموعه گروههای داوری است. ما در بخش نوجوان، چهار گروه داوری در زمینه داستان، شعر، خاطره و جنگ داریم که تمام اعضای آن از فعالان این عرصه هستند. مسئولیت این چهار گروه به سرگروههای آنان واگذار شده است. این گروهها توسط بنده، به عنوان دبیر انتخاب بهترین کتاب دفاع مقدس، مدیریت می‌شوند. سرگروههای بخشهای چهارگانه بدین شرح‌اند:

بخش داوری داستان: دکتر محسن پرویز

بخش شعر: جواد محقق

بخش خاطرات: محمد ناصری

و بخش جنگ که خودم مسئولیت آن را به عهده دارم.

ملاکهای داوری برای انتخاب بهترین کتاب دفاع مقدس

چیست؟

قبل از پاسخگویی به این سؤال لازم می‌دانم این مسئله را یادآوری کنم که ما کتاب معرفی می‌کنیم، نه نویسنده! پس اولین شرط ما این است که کتاب، حتماً کتاب جنگ باشد. در واقع اولین ملاک ما، یک ملاک کمی است؛ یعنی بیش از ۵۰ درصد کتاب باید به موضوع جنگ پرداخته شده باشد.

ویژگی دوم این است که اثر مورد نظر حتماً کتاب باشد. این را از این جهت عرض می‌کنم که گاه، بعضی از دوستان بروشور یا جزوه‌ای را در اختیار ما قرار داده‌اند، اما اینها در محدوده داوری ما قرار نمی‌گیرند.

سومین نکته مورد نظر ما، ویژگی تخصصی کتاب است. کتاب باید در قالب ادبی خاصی نوشته شده باشد. البته ما هیچوقت خود را ملزم نکردیم که این قالبها از پیش تدوین شده باشند، اما بررسی ادبیات کودکان و نوجوانان ثابت کرده است که ادبیات ما فعلاً در چند قالب خاص می‌گنجد.

ملاک بعدی ما، کیفی است. درباره این ویژگی بحثهای مفصلی در گروههای داوری مطرح می‌شود. از بعد کیفی، هر گروه داوری، ملاکهای تخصصی ویژه خود را دارد. به عنوان نمونه گروه داستان ده ملاک خاص خود را مشخص کرده است.

پس از اینکه شکل و محتوای کتابها، بنا بر ملاکهای خاص خود بررسی و ارزیابی شد، بهترین کار

◀ اهل قلم،
کمتر به ادبیات دفاع مقدس
برای کودکان توجه
داشته‌اند.

◀ نمی‌توانیم بگوییم آثار
دفاع مقدس را فقط رزمنده‌ها
خلق کنند.

◀ ناشران خصوصی از
کتابهای دفاع مقدس
استقبال نمی‌کنند.

◀ منتقدان ادبیات دفاع مقدس،
محرم نیستند.

نسل از هنرمندان قلم به دست بیایند و جای این عزیزان را بگیرند. به نظر من این مسئله نوعی مدیریت می‌خواهد که حلقه گمشده‌ای است و باید روی آن فکر کرد.

آیا نویسندگان کودک و نوجوانی که در زمینه ادبیات دفاع مقدس قلم می‌زنند حمایت نمی‌شوند؟

خیر، من فکر می‌کنم نهادهایی که باید کمک کنند و به این جریان جهت بدهند، به اندازه کافی از نویسندگان حمایت نمی‌کنند. به عنوان مثال، بنیاد دفاع مقدس، کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان، یوزارت ارشاد از جمله نهادهایی هستند که باید این کار را به طور جدی دنبال کنند. اما عملاً این طور نیست. برای نمونه اگر تعداد کتابهای دفاع مقدس را که یکی از این مراکز منتشر کرده است در برابر آثار ترجمه ادبیات غرب. که آنها را نیز همین مرکز منتشر کرده است. قرار دهیم متوجه می‌شویم که تفاوت تا چه اندازه است. بهتر است یک بار این مقایسه را انجام دهیم!

از سوی دیگر، ناشران خصوصی از این کتابها استقبال نمی‌کنند. بهتر است وزارت ارشاد یک بار این تحقیق را انجام دهد تا متوجه شویم ناشرانی که در زمینه ادبیات کودک و نوجوان فعال هستند و سرمایه‌گذاری می‌کنند، چقدر از آثار مربوط به جنگ حمایت کردند (به این شکل که پول بگذارند و اثر را از نویسنده بخرند و آن را چاپ و به بازار عرضه کنند.)

در حقیقت بخش خصوصی انتشارات در این کشور، خود را از ادبیات دفاع مقدس کودک و نوجوان کنار گذاشته است و این در شرایطی است که نهادهای دولتی هم اگر در این زمینه سرمایه‌گذاری کنند، تنها به ادبیات بزرگسال می‌پردازند. این جریان را حتی در مطبوعات کودکان و نوجوانان نیز می‌توان به وضوح دید. چند درصداً مطالبی که به اسم ادبیات کودک و نوجوان، بخصوص در حیطه شعر و داستان و خاطره منتشر می‌شود، به این موضوع اختصاص دارد؟ در حالی که این جنگ، جنگ مابود؛ سیزده ساله‌ها وجود داشتند.

هر کس یک بار جبهه رفته باشد، نسل نوجوان را در آنجا دیده است. من اشکال را متأسفانه در ساماندهی فرهنگی کشور می‌دانم، نه در بچه‌های دست به قلم. چون نویسندگان، بخصوص آنهایی که می‌شناسم، هنوز هم حاضرند در این زمینه بنویسند.

درباره سفارشی‌نویسی در زمینه جنگ چه نظری دارید؟
من با سفارش نویسی، به این شکل که چهار کلمه به نویسنده بدهیم و از او بخواهیم چهار جمله بنویسد و بعد اسم آن را داستان بگذاریم، موافق نیستم. اما تجربه عملی و بهتری دارم. برای نمونه ما به مناسبت کنگره سرداران، زندگینامه آنها را بنویسندگان دادیم و بعد از تک تک آنها پرسیدیم که: آیا این برنامه انگیزه‌ای را در تو به عنوان یک هنرمند پدید آورد؟ آیا باور کردی «همت» کیست؟ آیا حاضری آنچه را که خودت از چند هزار صفحه زندگی «همت» حس کردی، به قلم بیاوری؟

من این نوع کارها را سفارش دهی یا سفارش نویسی نمی‌دانم. اینها نوعی ایجاد انگیزه است. اگر ما سازماندهی خوبی داشته باشیم و به طور مستمر و منطقی، اطلاعاتی را به نویسندگان و اهل قلم بدهیم که در آنها ایجاد انگیزه کند،

می‌توانیم آثار بدیع و ماندگاری داشته باشیم. اما اگر منظور شما تولید همان چیزی است که ما در شعر به آن «نظم» می‌گوییم، به نظر من این کار، خیانت به دفاع مقدس است. به نظر می‌رسد اغلب آثاری که در زمینه ادبیات دفاع مقدس خلق می‌شوند، قصد نوعی اسطوره‌سازی را دارند. در اغلب این آثار، از کمبودها و ضعفها خبری نیست. همین مسئله، با توجه به اینکه جنگ هشت سال از زندگی ما را دربر گرفت، باورپذیری را در خواننده کم می‌کند. نظر شما در این مورد چیست؟

به نظر من ادبیات دفاع مقدس، ادبیات در حال تحول است. متأسفانه کسانی که ادبیات دفاع مقدس را نقد می‌کنند، با این ادبیات آشنا نیستند. فراموش نکنیم ما کشوری هستیم که در تاریخ ۲۵۰۰ ساله‌مان همیشه‌درگیر جنگ بودیم، اما متأسفانه ادبیات جنگ‌نداشته‌ایم. یعنی در اوج جنگهای ما، ادبیات عاشقانه و عارفانه مطرح بوده است. و اگر هم حماسه‌ای داریم، برگرفته از اساطیر است.

اما اگر به ادبیات دفاع مقدس نگاه کنیم، می‌بینیم که به قول استاد «سادات ناصری»، در ایران، اولین جایی که حماسه و عرفان به هم آمیخت، ادبیات دفاع مقدس است.»

این نکته خیلی مهمی است. متأسفانه بعضی از نقدکنندگان ادبیات دفاع مقدس، محرم نیستند و این ادبیات را نمی‌شناسند. جنگ ایران و عراق، محل بروز ادبیات حقیقی جنگ ایران، بعد از ۲۵۰۰ سال بود.

نسل اول ادبیات جنگ، آن خصوصیات را داشت، اما هرچه این ادبیات رشد می‌کند، تحولی‌تر و واقعگراتر می‌شود. به نظر من این رشد در تمام جهات است و یکی از آنها توجه به نقاط ضعف است. ما امروز آثاری ادبی و نوین از دفاع مقدس داریم که کاملاً واقعگرا (رئال) هستند؛ در این آثار، بسیجی، مطلق خوبیها نیست. اومجموعه تمام خوبیهاست، اما در کنارش می‌تواند ترس هم داشته باشد و آن را بروز می‌دهد.

انتخاب بهترین ها در چهارمین دوره انتخاب

بهترین کتاب دفاع مقدس

(ویژه سالهای ۱۳۷۶-۱۳۷۵)

بخش کودک و نوجوان

ردیف	عنوان	پد پناورنده	ناشر	گروه	رشته	رتبه
۱	مروارید گمشده	مهری ماهوتی	کنگره بزرگداشت شهیدان تهران	خاطره / نوجوان	-	اول
۲	نان و یاس	علی آقا غفاری	کنگره بزرگداشت شهیدان تهران	داستان / کودک و نوجوان	داستان - تصویر	اول
۳	آن روز در کنار تو	محسن پرویز	کنگره بزرگداشت شهیدان تهران	داستان / کودک و نوجوان	مجموعه	دوم
۴	خورشید خانه ما	محسن پرویز	کنگره بزرگداشت شهیدان تهران	داستان / کودک و نوجوان	داستان - تصویر	دوم
۵	زمانی برای بزرگ شدن	محسن مومنی	نشر سریر	داستان / کودک و نوجوان	داستان بلند	دوم
۶	یک آسمان منور	داوود امیریان	حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی	داستان / کودک و نوجوان	مجموعه	دوم
۷	کوبه نورشما	حمید هنرجو	گیهان	شعر / کودک و نوجوان	جعبه آواز فردی	دوم
۸	پسران جزیره	حسین فتاحی	نشر سریر	داستان / کودک و نوجوان	داستان بلند	سوم
۹	میهمان ملاک	امیرحسین فردی	کنگره بزرگداشت شهیدان تهران	داستان / کودک و نوجوان	مجموعه	سوم
۱۰	آئینهای آسمان	علی‌اصغر نصرتی	کنگره بزرگداشت شهیدان تهران	شعر / کودک و نوجوان	گردآوری	سوم
۱۱	ای ایران	جعفر ابراهیمی	حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی	شعر / کودک و نوجوان	جعبه آواز فردی	سوم
۱۲	تابستان و غار سفید	مؤگان شیخی	دفتر نشر فرهنگ اسلامی	داستان / کودک	-	تقدیر ویژه
۱۳	چشم جبهه‌ها	سحر اسلام‌پور	کنگره بزرگداشت شهیدان تهران	خاطره / نوجوان	-	تقدیر
۱۴	یک پله بالاتر	حسین فتاحی	کنگره بزرگداشت شهیدان تهران	خاطره / نوجوان	-	تقدیر
۱۵	پادو	علی‌اصغر نصرتی	کنگره بزرگداشت شهیدان تهران	داستان / کودک و نوجوان	-	تقدیر

یکی از مشکلات ادبیات دفاع مقدس ما این است که در کنار آن، نقد ادبی دفاع مقدس اصلا رشد نکرده است.

آیا به کار تحقیقی هم توجه کرده‌اید؟

بله، ما به بنیاد حفظ آثار دفاع مقدس پیشنهاد دادیم که در دوره بعدی، تنها کتاب معرفی نشود، بلکه بهترین آثار به نقد گذاشته شود و ویژگی‌های ادبی بهترینها مشخص گردد؛ در واقع خواستیم که گروه‌های تحقیق شکل گیرد.

با توجه به آنچه گفتید، وجه تمایز انتخابات این دوره را نسبت به دوره‌های قبل در چه می‌دانید؟

آنچه را که به عنوان دبیر می‌توانم بگویم این است که برپایی این مسابقات مؤثر بوده است. برخی از نویسندگان، بعد از پایان مرحله اول آمدند و اعلام کردند که این کار در آنها انگیزه به وجود آورده است و می‌خواهند دوباره در این زمینه بنویسند، چون این آثار راز طریق بنیاد ادبیات دفاع، مورد توجه و حمایت قرار می‌گیرد. در نظام ما که هنوز مقوله‌های فرهنگی به‌نیات لازم نرسیده‌اند، این کار در حد خود، موفق و ارزشمند است.

ما این کار را در تغییر نگرش، ایجاد انگیزه تولید، دادن نمونه به نسل بعدی و رهایی از موضوعات تکراری، موفق می‌دانیم. این برنامه باعث شده است آثار، خیلی تکنیکی‌تر شوند و شاخصه‌های ادبیات دفاع مقدس برای نوجوانان، که کار بسیار مشکلی است، کم‌کم پدیدار گردند. اگر چه در این زمینه به بلوغ کافی نرسیده‌ایم، اما تقریباً به آن نزدیک شده‌ایم. من فکر می‌کنم که اگر سرمایه‌های خصوصی، به‌معنای پشتمانه، با هدایت نهادهای انقلابی و دولتی ترکیب شود و اهل قلم رها نگردند، ادبیات ما در چندسال آینده شاخص خواهد بود. این را جدی عرض می‌کنم؛ من این بلوغ را در این دوره دیدم و مطمئنم که اگر ادبیات دفاع مقدس ما حمایت شود، می‌تواند جهانی شود. در خاتمه می‌گویم که کشور جوانی مثل ایران، باید ادبیات دفاع مقدس بسیار قوی داشته باشد. اگر همه ما، یعنی همه کسانی که کار می‌کنند، مطلب می‌نویسند یا می‌خوانند و تمام دست‌اندرکاران، آنچه را که از دستشان برمی‌آید انجام ندهند، در مقابل خون شهیدان دفاع مقدس و حضرت امام (ره) مدیون‌اند.

من به شدت نگران این مسئله هستم که ایران بیست سال آینده با فرهنگ دفاع مقدس بیگانه باشد. امروز شاخصه‌های ذهنی بچه من، از الگوهای است که در فیلم‌های خارجی می‌بیند؛ مثل رزمندهای که در کارتون‌های ترمیناتور، بتمن و... می‌بیند. در صورتی که ارزش کشور ما، بسیار بالاتر از اینهاست.

امیدوارم اهل درد و اهل قلم و مدیران عالی‌امور فرهنگی این مملکت خیلی زودتر به خودشان بیایند و این مقوله را جدی بگیرند؛ البته اگر هم موضوع را جدی نگیرند، تعدادی از بچه‌های ما هنوز در این سنگر مانده‌اند و آن‌ها شاه‌الله سنگر را تا آخر حفظ می‌کنند توکل به خدا.

کتابهای برگزیده دفاع مقدس

در دوره‌های پیشین انتخاب کتابهای برگزیده در حوزه دفاع مقدس کتابهای مختلفی از سوی بنیاد حفظ آثار و ارزشهای دفاع مقدس برگزیده شده‌اند. برای آگاهی خوانندگان نتایج دوره‌های اول و دوم انتخاب کتابهای کودک و نوجوان (دوره دوم و سوم انتخاب کتاب دفاع مقدس) را نقل می‌کنیم.

نام کتاب برگزیده	پدید آورنده	گروه داوری	دوره انتخاب	رتبه	ناشر
از این ستاره تا آن ستاره	سلمان هراتی	شعر مستقل برای کودکان و نوجوانان	اول	اول	حوزه هنری سازمان تبلیغات اسلامی
همصدا با آب و آینه	علی‌اصغر نصرتی	مجموعه شعرهای گردآوری شده		سوم	انتشارات نیروی زمینی سپاه پاسداران انقلاب اسلامی
ستاره باران	بیوک ملکی	مجموعه شعر		تقدیر	انتشارات برگ
مثل چشمه، مثل رود ازاده	قیصر امین	مجموعه شعر		تقدیر	سروش
ماز یار تهرانی	داستان - کودکان	داستان - کودکان		اول	کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
یک دنیا پروانه	امیرحسین فردی	داستان - کودکان		اول	نشر نی
خانه خوب کبری	فرزنده خواجه	داستان - کودکان		دوم	کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
صدای پنجره	مسلمی رهنالدوست	داستان - کودکان		سوم	شکوفه (امیرکبیر)
آتش در خرمن	حسین فتاحی	داستان - نوجوانان		اول	شکوفه (امیرکبیر)
کتاب مهاجر کوچک (رهگذر)	محمدرضا سرشار	داستان - نوجوانان		دوم	کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
اسماعیل، اسماعیل	محمود گلایری‌زاد	داستان - نوجوانان		سوم	کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
قصه‌های جنگ	حسین فتاحی	داستان - نوجوانان		تقدیر	انتشارات موسسه انجام کتاب
۱- گل خاکی	شهید حبیب غفرپور	داستان - نوجوانان		تقدیر	-
۲- عمو سیدی	شهید کامران کمالی	داستان - نوجوانان		تقدیر	-
قصه‌های کامران	سروستانی	-		-	-
-	شهید علیرضا شاهی	-		-	-
دبیری از جبهه عشق و خون	ناصر ایروانی	خاطر، مصاحبه و گزارش		اول	کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
خاطرات جنگ - جلد ۵	-	خاطر، مصاحبه و گزارش		سوم	مرکز آفرینش‌های کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
شبهای بی‌باران - جلد ۴	-	-		سوم	حوزه هنری
سفر به جبهه جنوب	محمدرضا مرشار (رهگذر)	گزارش		تقدیر	حوزه هنری
دوره بهار	-	جنگ		دوم	شکوفه (امیرکبیر)
غنچه (۱) بچه‌های شاهد	-	جنگ		تقدیر	شاهد
سپاهای جنگ در آواز کودکان و نوجوانان	-	جنگ		تقدیر	انتشارات وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
محمد مین‌یاب	شهید عباس بروغنی (م. خوشدل)	گزارش		اول	-
شهر بی‌خاطره	ناصر یوسفی	داستان		دوم	کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
بچه‌ها و کبوترها	سیروس طاهیان	داستان		تقدیر	کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان
مثل من به انتظار	چواد محقق	شعر		تقدیر	حوزه هنری
چشم، تا چشم دو ماهی	محمد حمز فراد	داستان		اول	حوزه هنری
صدای جنگ	محمدرضا پیرامی	داستان - نوجوانان		اول	معاونت تبلیغات و انتشارات نیروی زمینی سپاه
ایرج خسته است	داود امیریان	داستان - نوجوان		دوم	حوزه هنری
قصه فرماندهان (۱) مأموریت تمام	احمد دهقان	داستان - نوجوان		سوم	حوزه هنری